

По пътя на бедствието

Обилните снеговалежи в началото на март 2015 г. и последвалите ги снеголоми и снеговали засягат 32 от 36-те териториални поделения на Южноцентралното държавно предприятие - Смолян. Общата засегната площ е 54 234 ха (по данни до 15.06.2015 г.), а обемът на пострадалата дървесина възлиза на 1 240 239 м³ стояща маса, основно иглолистна.

Най-много пострадала дървесина по площ и количество от Смолянския регион на ЮЦДП се намира в горските територии на ДГС - Златоград (съответно 3800 ха и 275 000 м³), ДГС - Смилян (3463.3 ха и 70 858 м³), ДГС - Смолян (2187.22 ха и 22 166 м³), ДГС - Славеино (1422.8 ха и 46 166 м³). От Кърджалийския регион бедствието най-силно е засегнало ДГС - Кирково (9363 ха и 122 435 м³), ДГС - Кърджали (9000 ха и 80 000 м³), ДГС - Крумовград (5238 ха и 150 000 м³), ДГС - Ардино (2377 ха и 105 000 м³), ДЛС „Женда“ (1853.1 ха и 48 091 м³), ДГС - Момчилград (1400 ха и 40 000 м³). В Пазарджишкия регион - ДГС „Алабак“ (2368 ха и 69 731 м³), ДЛС „Борово“ (1390.60 ха и 12 010 м³), ДГС - Асеновград (1073.4 ха и 19 055 м³).

В едно пътуване из повалените от бедствието гори на Кърджали, Ардино, Златоград и Смилян нашият екип потърси мнението на експертите за причините за случилото се. Навсякъде те бяха категорични, че става дума единствено за природна стихия, независимо от възрастта и пълнотата на насажденията, независимо от лесовъдските намеси в тях. Стихия, която постави пред лесовъдите тежки и неотложни задачи. Днес пред тях стои проблемът с наличието на огромни количества суровина, която трябва да се инвентаризира, маркира, добие и реализира на пазара, и то за кратко време, за да не се похаби и да не бъде нападната от корояд. В нагъбване с времето на изпитание е подложен и лесовъдският капацитет, и капацитетът на дърводобивните фирми. По указание на ЮЦДП - Смолян, са спрени всички редовни сечи и за да се ускори усвояването на падналата маса, са сключени допълнителни споразумения към действащите договори, както и нови договори с директно възлагане на добива по чл. 27 от Наредбата за условията и реда за възлагане изпълнението на дейности в горските територии - държавна и общинска собственост, за ползването на дървесина и недървесни горски продукти. С голяма отговорност и вещина работят, съгласуват и координират дейностите по овладяване на щетите от бедствието в администрацията на предприятието с директор инж. Ботьо Арабаджиев и заместник-директори инж. Ивайло Исаев и инж. Елин Лилов.

Инвентаризираните количества (лежаща маса) до средата на юни на територията на предприятието са 529 500 м³, маркираните - 448 464 м³. За добив са възложени 278 274 м³. Реализирани са 74 243 м³.

Въпреки огромните трудности и усилия, въпреки огромния обем работа, въпреки апокалиптичната картина лесовъдите знаят, че гората ще се възстанови. Знаят, че изкуствените иглолистни насаждения, които са изиграли важна противоерозионна роля в миналото, ще отстъпят на естествена разновъзрастна гора от местни видове, която ще бъде по-устойчива. Защото лесовъдите черпят опит от миналото, но мислят и работят за бъдещето.

ДГС - Кърджали: Състезание с времето

По следите на природното бедствие тръгваме от ДГС - Кърджали, където релефът е предимно хълмист. Снегът тук започва да вали на 6 март вечерта и продължава до 9 март. За тези няколко дена на места натрупва по метър и половина снежна покривка, паднали дървета препречват пътищата, а горските са денонощно на крак, докато се възстанови нормалната пътна обстановка. Най-много са засегнатите иглолистни култури до 700 м н.в., където мокрият сняг пречупва и поваля над 15 % от запаса на насажденията. Гледките надминават очакванията ни. Повалените дървета наподобяват разпръснати кибритени клечки. Горските служители са изправени пред огромното предизвикателство да обхоят, инвентаризират и маркират повредената дървесина (по неокончателни данни около 80 000 м³ стояща маса) във всички засегнати площи, които до момента възлизат на около 9000 хектара. Особено трудно е маркирането, споделя инж. Боян Павлов - ст. лесничей на ГСУ - Кърджали, пречупените и паднали дървета създават на места непреодолими прегради за преминаване. Целият лесосечен фонд за тази го-

▲ *Инж. Николай Янчев - директор на ДГС - Кърджали, и председател на УС на ЮЦДП*

◀ *Инж. Боян Павлов - ст. лесничей на ГСУ - Кърджали, (вляво) и Ружди Галиб - технолог по дърводобива*

Временен склад в землището на с. Бойно, ГСУ - Кърджали ▶

▼ *Снеговал и снегомом в землището на с. Бойно, ГСУ - Кърджали*

дина е бил маркиран, но редовните сечи са спрени и сега маркирането започва отначало - само в пострадалите територии. За да спестят усилия едновременно инвентаризират и маркират. Горските работят по 12 часа дневно, включително и през почивните дни. Допълнително с тях на терена са и 6 души маркировачи, назначени по Националната програма „Възобновяване и опазване на българската гора“. До момента, за по-малко от три месеца, е инвентаризирана около 50 000 м³ стояща маса (за сравнение годишното ползване е 31 000 м³). Реализирани са около 12 000 м³.

За да се ускори процесът на усвояване на дървесината в началото на април към сключените вече договори с фирми са подписани анекси за извършване само на санитарни сечи. Към четирите местни фирми, които вече работят, се присъединяват нови четири, на които добивът се предоставя с пряко договаряне. Според директора инж. Николай Янчев този механизъм вече се изчерпва и трябва да се търсят нови възможности за предлагане на падналата маса, например на търг. Пострадалата дървесина е предоставена и на местното население за добив по тарифна такса „на корен“, но интересът към иглолистната не е голям, тъй като населението тук се отоплява основно с дъбова дървесина.

Най-важното е падналата маса да се усвои възможно най-бързо, за да не загуби качес-

ствата си, което ще намали съществено цената ѝ и ще доведе до още по-големи загуби. Нападението на корояда в неусвоените участъци от пострадала дървесина ще увеличи допълнително и проблемите, и загубите. Работи се на широк фронт, като месечно се добиват 4-5 хил. м³, отбелязва директорът инж. Янчев и се надява, че с това темпо падналата маса ще бъде усвоена в рамките на година.

Само широколистната растителност в смесените насаждения обгръща в успокояващо зелено и напомня, че природата ще превъзмогне и този катаклизъм. От стопанството смятат, че естественото възобновяване ще бъде добро и на отворилите се котли, повечето до 5 дка, няма да се наложи залесяване. Очакват изкуствените насаждения от бял и черен бор да бъдат заместени от местни широколистни видове.

Последиците от бедствието в землището на с. Стражевци, ГСУ - Кърджали

ДГС - Ардино: Предизвикателствата на планинското лесничейство

Следващата точка от маршрута ни е ДГС - Ардино. Навлизаме в изцяло планински релеф. И тук бедствието не е пощадilo основно иглолистните насаждения в зоната между 400 и 800 м н.в. Студеният дъжд, последван от мокър сняг, на 6 март обледенява короните на дърветата и те не издържат под тежестта на натрупалия се сняг. Повредени са голяма част от най-хубавите 50-годишни насаждения. Повалят се буквално като домино 105 000 м³ стояща маса на площ 2377 хектара. Обилните снеговалежи продължават до 11 март. Пътят Кърджали-Ардино е блокиран, 6 дена районът остава без ток. Горските и тук работят почти денонощно, за да освободят пътищата от нападдалата дървесина, но за тях в новинарските емисии не се споменава. Някои журналисти проявяват съчувствие и съпричастност, а други сякаш търсят сензация и дори остават разочаровани, че не откриват лесовъдска грешка, която

Инж. Емил Войводов - директор на ДГС - Ардино

то да е причина за пораженията от природното бедствие - споделя с огорчение директорът инж. Емил Войводов.

Но лесовъдите не търсят евтина известност. Предстои им усилена и огромна по обем работа. Започват приоритетно инвентаризирането и маркирането на едра строителна дървесина и повалена покрай пътищата. Маркирането е много трудно, допълнително 4 души са назначени по Националната програма „Възобновяване и опазване на българската гора“. Спрени са редовните сечи и с фирмите, които вече са сключили договори, се подписват допълнителни споразумения за извършване на санитарни сечи. Около 20 март вече започва и усвояването на падналата дървесина. Добивът се възлага и с директно договаряне с фирми, които подават заявления за обявените маркирани количества, на базата на които дървесината се разпределя. До

▲ Инж. Веселин Ангелов - зам.-директор

◀ Землището на с. Бял извор, ГСУ - Ардино

▲ Землището на с. Брезен, ГСУ - Боровица, през март (снимка ДГС - Ардино)

◀ Временен склад в землището на с. Бял извор, ГСУ - Ардино

момента са маркирани 26 800 м³ лежаща маса и са възложени 21 293 м³, което е около 1/3 от повредената дървесина. Близо два и половина лесосечни фонда е повалената маса (годишното ползване по горскостопански план е около 30 000 м³). Прогнозите са за около 70 000-75 000 м³ лежаща, или 100 000-105 000 м³ стояща маса - смята директорът инж. Войводов и се надява, че до септември следващата година до 90 % от падналата дървесина ще бъде усвоена. С усилена работа дневно се добиват до 200 куб. метра. До средата на юни са усво-

ени около 8000 м³ лежаща маса. Местното население също има възможност да добива по тарифна такса „на корен“. Усвоени са около 850 пр. м³, или около 420 пл. м³, предимно за огрев и строителна дървесина. Хората тук милеят за гората, по-възрастните от тях са участвали в залесявания на нелесопригодни площи и виждат размера на бедствието, проявяват разбиране да се отопляват с иглолистна дървесина, за да се спести добивът на предпочитаната за огрев широколистна - разказва зам.-директорът инж. Веселин Ангелов.

В общинските и частните гори, които съставляват съответно 10.7 и 2.8 % от горските територии, също има висок процент паднала дървесина, която своевременно се маркира и усвоява. На въпроса дали ще се наложи залесяване, от стопанството отговарят, че очакват добро естествено възобновяване. Обясняват ни, че това е причината да се оставят и пострадали дървета с до 50 % здрави корони. И тук се очаква широколистните видове да се настанят на мястото на повалените иглолистни.

ДГС - Златоград: Няма начин да няма начин

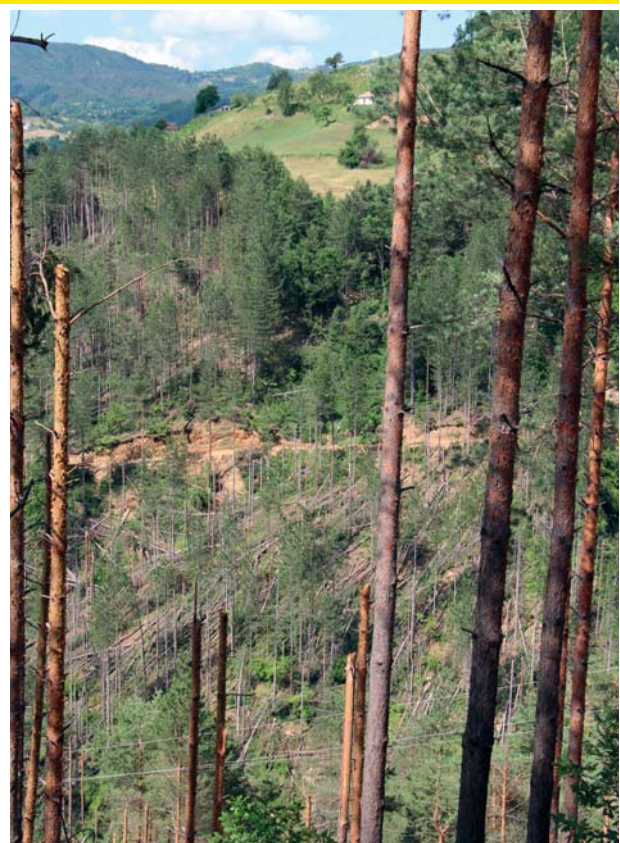
Третата спирка от нашия маршрут е ДГС - Златоград, стопанство с типично планински релеф, със силно пресечени и стръмни терени. Тук са и най-големите като обем поражения на територията на предприятието - 275 000 м³ стояща маса на площ 3800 хектара.

Мокрият сняг повали дървета от 7 до 11 март. Всички пътни артерии са блокирани, на места снежната покривка достига 1.70 м, а някои населени места остават 12 дена без ток. Бедствието се случва в заключителния момент на изработване на горскостопанския план на стопанството. Лесостроителите са приключили с инвентаризацията, но от колегиалност помагат при инвентаризирането на падналата маса, в резултат на което са описани 203 000 м³ лежаща маса. Към края на юни са маркирани 93 383 м³, първоначално в насаждения, за които има сключени договори, за да не спира работният процес, като се подписват допълнителни споразумения за санитарни сечи. След това приоритетно се изготвят план-извлечения за насаждения с преобладаваща едра строителна дървесина и обектите покрай пътищата. За директно договаряне се явяват 15 фирми. Част от външните фирми поставят условия за осигуряване на квартири за работниците и ливади за впрегатните животни, които от стопанство-

Инж. Съби Димитров - директор на ДГС - Златоград

то са изпълнили, но въпреки това някои от фирмите още не са започнали работа. До момента са сключени 56 договора, в т.ч. 18 непосредствено след бедствието за почистване на пътищата, които са приключили. Усвоени и експедирани са 12 200 м³ от пострадалата дървесина, от която около 2400 м³ за местното население по тарифна такса „на корен“.

Над 60 % е падналата дървесина в м. Пункови колиби, ГСУ - Неделино

▲ Местността Сметицето, ГСУ - Неделино

◀ Инж. Веселин Найденов - ст. лесничей на ГСУ - Неделино (вляво), и Величко Чалов - горски стражар

Ремонтът на горските пътища е изключително важен за усвояването на пагналата дървесина

Инж. Емил Шевров - помощник-лесничей (вляво), и инж. Пламен Балджиев - ст. лесничей на ГСУ - Златоград

Вече почистен терен в м. Бял камък, ГСУ - Златоград

В м. Айвазови колиби, ГСУ - Неделино, усилено работят дърводобивни бригади

Лесосечният фонд за настоящата и следващата година ще бъде почти изцяло формиран от пострадалата дървесина - по 60 000 м³ (при обикновено 32 000 м³). Една трета от повредените насаждения по-

падат в затворени басейни, но от стопанството полагат усилия да ремонтират съществуващата пътна мрежа, за да осигурят по-добри условия на дърводобивните фирми.

Придвижвайки се от обект на обект, преминаваме през Неделино, чиито девиз прочитаме на табела: „Няма начин да няма начин“. Виждаме, че са го възприели и работят по него в цялото стопанство.

ДГС - Смилян: Трудни решения в трудни терени

В Смилян обстановката изглежда още по-сложна. Директорът инж. Тодор Василев и зам.-директорът инж. Димитър Кьосев ни посрещат много угрижени. Проблемите започват още от ноември, повтарят се през януари - наводнения силно повреждат пъната инфраструктура. След водната стихия ги застига обилният снеговалеж вечерта на 6 март, който продължава до 11 март. Снежната покривка на места достига 2.5 метра. Затворени са основните пътни артерии, а отварянето им продължава почти месец. Без ток районът остава за 2 седмици. Бедствието тук обхваща основно насажденията между 600 и 900 м н.в. Повредени са 40-50-годишни иглолистни култури, създадени като противоерозионни залесявания. Обемът на засегнатата дървесина до момента е на площ 3463 хектара.

Служителите на стопанството работят без почивен ден, защото всички си дават сметка, че от усилията им зависи да не се похаби голяма част от падналата дървесина. До-

пълнително 10 души са наети от Бюрото по труда за маркиране на падналата маса. До момента са инвентаризирани 70 858 м³ стояща маса, или близо 3 годишни лесосечни фонда. Годишният разчет за маркиране на ЛФ е изпълнен буквално за 40 дена.

Основният проблем е наличието на близо 50 % затворени басейни, което се определя, от една страна, от стръмните терени, с наклони до 40 %, а от друга страна, от липсата на горски пътища или изключително влошеното състояние на горската инфраструктура, която

Инж. Тодор Василев - директор на ДГС - Смилян (вляво), инж. Димитър Кьосев - зам.-директор

има нужда от спешни ремонтни дейности. От УС на ЮЦДП са получили разрешение за закупуване на собствен трактор за ремонт на горски пътища и снегочистване, с което се надяват да създадат по-добри условия за извозване на падналата маса. Проблемът остава там, където горският фонд е заобиколен от частни земеделски имоти, а малките нивички и ливади в планината са ценни като злато и собствениците не дават съгласие за извоз-

ването на дървесина през тях. Много от горските пътища преминават през населените места, което притеснява жителите им. През тесните селски улички не могат да се движат големи камиони, което прави извоза неефективен. В такива условия работят 19 фирми, част от които с допълнителни споразумения към вече сключени договори, а останалите - с директно договаряне след бедствието. Търсят се възможности за привличане на още фирми, но проблем е настаняването на работниците и условия за животните, които се използват за теглителна сила в дърводобива. Предстои втора процедура за предлагане на повредената дървесина на пряко договаряне. Вече е сключен договор и с фирма с възжена линия, която да започне работа в най-стръмните терени. До началото на юни е възложен добив на 8814 м³ лежача маса от сключени договори, 7193 м³ от сключени допълнителни споразумения към действащи договори. Усвоената паднала дървесина е 2905 куб. метра.

От стопанството разчитат и на местното население, на което са предоставени 4751 м³ дървесина за добив по тарифна такса „на корен“. От тях са добити 197 м³. Надяват се на разбиране от страна на населението да използва иглолистната паднала маса за огрев. За това съдействие оказват и областният управител, и кметовете на населените места.

Мащабите на пораженията от това бедствие са стряскащи. Изпитанието за лесовъдите от региона е огромно. Надали обществеността ще съумее да осмисли това, което предстои да се извърши, за да има отново гора по тези места. Защото направеното от сегашното поколение лесовъди ще бъде част от делника на следващото поколение. Така е било и така ще бъде в горите, за да ги има, независимо от бедствията, причинявани от природата или човека.

Юлия СЪБЧЕВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

Районът над р. Арда, в м. Долен Рудозем, ГСУ - Рудозем, е почти недостъпен заради заобикалящите го земеделски имоти

Землището на с. Войкова лъка, ГСУ - Рудозем

РДГ - Смолян: Действаме максимално бързо

В края на октомври 2014 г. на територията на РДГ - Смолян, се случи природно бедствие, което в значително по-големи мащаби се повтори от 6 до 10 март т.г. - повалянето на голямо количество дървесина вследствие на снеголом и снеговал. На 14 ноември 2014 г. по съвместна инициатива на Областната администрация и РДГ - Смолян, се проведе работна среща с представители на ЮЦДП, горските стопанства, горски кооперации и сдружения, общини, Областно пътно управление, електропреносно и електроразпределително дружество, лесовъди на частна практика. На проведената среща подробно бе обсъдено и разяснено прилагането на чл. 51 от Наредба № 8 за сечите в горите и чл. 68 от Наредба № 1 за контрола и опазването на горските територии в случаите на природни бедствия и аварии, както и превантивните мерки за предотвратяването им. Целта на проведената среща беше всички структури да бъдат запознати подробно с правата и задълженията им, така че при възникване на подобни ситуации всички необходими действия да се предприемат незабавно. Отделно от това, след катаклизма през март, с писмо № РДГ-СМ-1356/17.03.2015 г. до всички посочени по-горе структури отново бяха дадени указания за възможностите за предприемане на незабавни мерки, като в същото време не се допуска извършването на незаконни действия при отсичането и премахването на дървета, създаващи опасност за живота и здравето на хората, както и за функционирането на инфраструктурните обекти - републикански, общински и горски пътища, електропроводи, дървета, застрашаващи сгради.

На електронната страница на РДГ - Смолян, бе публикувано съобщение до всички собственици на горски имоти за реда и начина за усвояване на повредената дървесина.

На 28 април 2015 г. се проведе Регионалният консултативен съвет по опазване на горите, дивеча и рибата - област Смолян, под председателството на областния управител Недялко Славов. Подробно бе обсъдена темата за голямото количество повредена дървесина, като се взеха конкретни решения за своевременното ѝ усвояване. Едно от решенията е държавните горски стопанства да предоставят ежемесечна информация на областния управител за количествата реализирана дървесина от проведени санитарни сечи.

Веднага след нормализиране на метеорологичната обстановка след бедствието започна инвентаризирането на повредената дървесина във всички горски територии, независимо от тяхната собственост. Създадена бе организация за разглеждане и утвърждаване във възможно най-кратки срокове на описи за санитарно прочистване, план-извлечения за санитарни сечи, съгласуване на констативни протоколи за превантивни дейности по чл. 51 б, ал. 3 от Наредба № 8. В тази дейност са включени всички служители на Регионалната дирекция, които притежават необходимата компетентност, независимо каква длъжност заемат.

За недържавните гори, собственост на физически лица, за които имаме информация за конкретните собственици, се дават предписания за провеждане на санитарни сечи и/или санитарни прочиствания, търси се съдействие от лесовъдите на частна практика.

Инж. Венцислав ФУРЛАНСКИ
директор на РДГ - Смолян

Утвърдени план-извлечения за сеч

РДГ - Смолян

До 30 май са разгледани, проверени на терен и утвърдени план-извлеченията за санитарни сечи за РДГ - Смолян: в държавните гори - 14 план-извлечения за 428 имота/насаждения с площ 3359 ха и обем на ползването - 224 423 м³; в недържавните гори - съответно 61, 99, 193 ха и 36 598 м³, или общо 75 план-извлечения, 527 имоти/насаждения, 3551 ха с ползване от 261 021 м³ дървесина. Най-засегнати от природното бедствие са горските територии в ДГС - Златоград, като към същата дата са издадени 8 план-извлечения за 286 имота/насаждения (от които 281 държавни), с обща площ 2181 ха и 187 161 м³ ползване. За ДГС - Смилян, числата са съответно - 25 план-извлечения за 81 имота/насаждения, 603 ха засегната площ, в която ще се добият 30 164 м³ дървесина. В ДГС - Смолян, съответно: 19, 62, 246 ха и 15 558 м³; в ДГС - Славейно - 3, 44, 245 ха и 15 360 м³; в ДГС - Хвойна - 8, 19, 99 ха и 6027 м³; в ДГС - Михалково - 2, 11, 106 ха и 4617 м³; в ДГС - Триград - 1, 14, 59 ха и 1135 м³; в ДГС - Широка лъка - 9,10, 13 ха и 1003 куб. метра.

РДГ - Кърджали

В Регионалната дирекция по горите в Кърджали след снеголома са утвърдени план-извлеченията за сеч за общо 440 726 м³ на обща площ 12 644.5 ха. В ДГС - Ардино - за добив на 101 869 м³ и 2064.1 ха; ДГС - Момчилград - 97 323 м³ и 3270.7 ха; ДГС - Кирково - 82 346 м³ и 3409.2 ха; ДГС - Крумовград - 78 095 м³ и 1383.1 ха; ДЛС „Женда“ 48 091 м³ и 1675.6 ха; ДГС - Кърджали - 33 002 м³ и 841 хектара.